

SID
75 års jub. 1990

Tørvearbejdernes fagforening

Gl. Rønbjerg summede i mange år af liv. Op af det bare landskab voksede et samfund, hvor tørvegravningen dominerede over al anden aktivitet.

Arbejdsmændenes fagforening i Rønbjerg blev stiftet i 1915. Magnus Chr. Nielsen, der også kendes under navnet Magnus Søndergaard, var sammen med Anton Hansen ivrig fortaler for, at man fik en fagforening. Nulevende Dagmar Eriksen husker, at hendes svigerfar Anton Eriksen i første omgang afviste deres snak om fagforening, men han kom alligevel med senere.

Det står ikke helt klart, hvem af de to initiativtagere, der var den første formand, men meget tyder på, at det var Magnus Chr. Nielsen. Protokollerne fra afdelingen er kun bevaret tilbage til 1920, så de kan ikke give svaret.

Arbejdsmændenes fagforening i Rønbjerg var de første

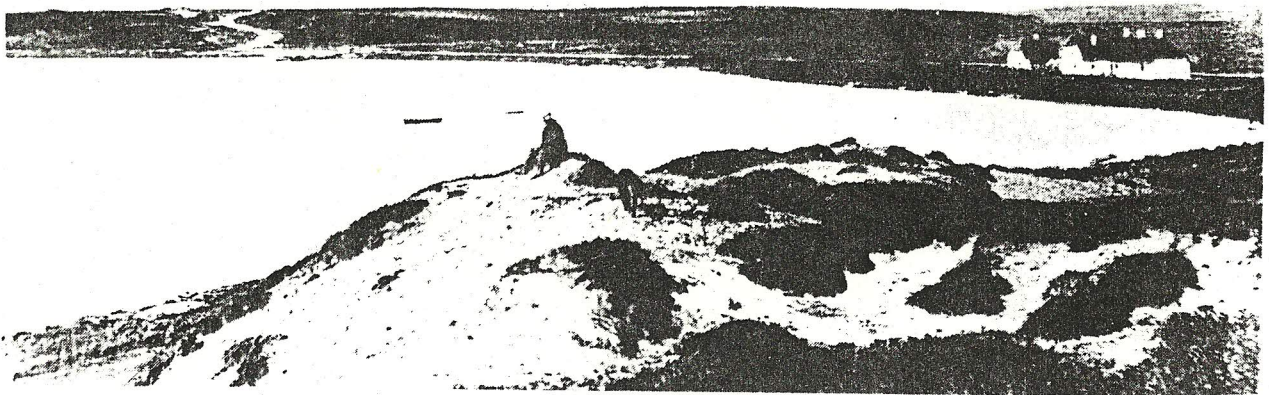
25 år først og fremmest en fagforening for tørvearbejdere, senere kom andre arbejdsområder med, og tørven mistede i 50'erne helt sin betydning. Det meste af det, vi i dag kender som Gl. Rønbjerg, var dengang tørvegrave eller liggeplads for tørv. Da det gik bedst, var der omkring 10 tørveværker igang derude. Højdepunkterne i tørveindustrien ligger omkring de to verdenskrige, hvor landet havde svært ved at skaffe kul udefra. I de gode tider for tørvegravningen trak arbejdet folk udefra til om sommeren. Der var arbejdsmænd, der boede på loftet i en tørvelade. Mange gange havde de tilrejsende også konen med. Så tog hun også arbejde i tørven. Anton

Medlemsfald i Arbejdsmændenes fagforening i Rønbjerg:

1919	83
1920	82
1921	57
1922	41
1923	39
1924	42
1925	42
1926	33
1927	28

Tørveproduktionen var størst under og lige efter de to verdenskrige. I fredsperioderne faldt efterspørgslen på tørv. Dette ses også på medlemstallet i fagforeningen i Rønbjerg.

Eriksen har også haft folk på kost og logi om sommeren,

Det bare landskab ved Flyndersø omkring år 1900. Til højre ses Flyndersø mollegård

efter at han købte købmandsbutikken i Gl. Rønbjerg i 1918. Butikken blev senere overtaget af sønnen Konrad Eriksen, som var Købmand her i mange år, samtidigt med at han stod som medlem af Arbejdsmændenes fagforening. I en del år var købmanden også fagforeningens kontrolbestyrer.

Arbejdstiden overskred det normale

Der blev arbejdet hårdt hele sommeren. Det var akkordarbejde og arbejdstiden var ofte omkring 10 timer, selv i 30'erne, 10-15 år efter, at man havde gennemført 8 timers dagen på det meste af arbejdsmarkedet.

Om vinteren derimod herskede arbejdsløshed og nød.

Der var ikke råd til ordentligt mad

Thorvald Andersen (i dag 84 år), der selv var medlem af Ar-

bejdsmændenes fagforening i Rønbjerg i omkring 25 år, husker hvordan hans svigerfamilie levede. Thorvalds svigerfar, Lars Chr. Pedersen, der gik under navnet Sjællænderen, var formand for arbejdsmandenes fagforening i Rønbjerg fra 1931 til 1934. Familien flyttede til Gl. Rønbjerg fra Sdr. Lem i 1916. Sjællænderen havde været på teglværket i Lem, men der kunne tjenes mere i tørvne.

Sjællænderen og hans kone fik ialt 13 børn. 2 af børnene døde af tuberkulose, ialt 6 af dem har været på sanatorie. De mange børn har gjort sit til, at gøre familiens økonomi håbløs.

Familien levede godt nok om sommeren, når der kunne tjenes penge i tørvne. Men om vinteren var der kun til kartofler. Kun de alleryngste børn fik mælk. Børnene har også måttet skiftes til at gå i skole om vinteren, da de ikke havde fodtøj alle sammen. Når tørvearbejderne gik til

kontrol om vinteren hang der i den første tid en seddel omme på porten til »Det store værk« (tørveværk), hvor de skulle skrive sig på. Det kunne ske, at de gik i skoven for at arbejde efter kontrollen for at supplere understøttelsen, der var på 12 kr. om ugen.

Sommetider tog Sjællænderen fra egnen og ind til Lem for at arbejde for bønderne uden for tørvesæsonen. Her kunne han få 18 kr. i ugen plus kost. Når han nåede hjem til familien, havde han omkring halvdelen tilbage. Resten gik til togbillet, tobak og lignende.

Formændene for Rønbjerg afd.

1915 Magnus Chr. Nielsen
 ? Anton Hansen
 1920 Magnus Chr. Nielsen
 1920 Rasmus Carlsen
 1926 Karl Nielsen
 1927 Johannes Jensen
 1929 Albert Andersen
 1931 Lars Chr. Pedersen
 1934 Valdemar Carlsen
 1942 Ejner Vernersen
 1946 Steen Kristensen
 1947 Valdemar Carlsen
 1953 Peder Sørensen
 1955 Arthur Johansen
 1955 Alfred Dahl
 1957 Arthur Johansen
 1960 Tage Graversen
 1962 Hans Thomsen
 1963 Tage Graversen
 1964 Hans Thomsen
 1965 Thomas Pedersen

De første 5 år er lidt usikre, protokollerne er bevaret fra 1920 til 1970.

